

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

گزارش عملکرد

پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور

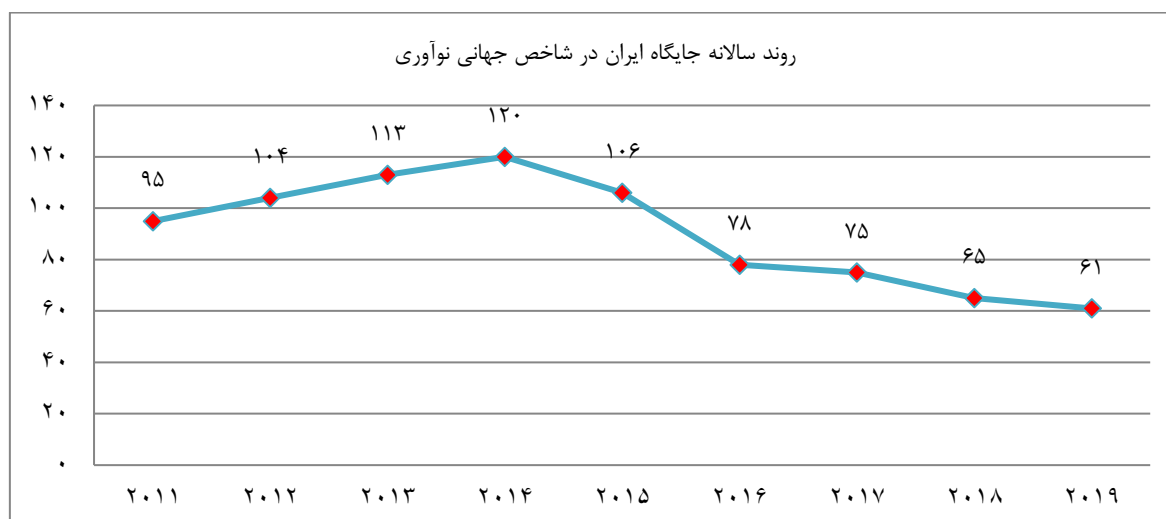
سال ۱۳۹۸

تهیه شده در

دفتر برنامه‌ریزی امور فناوری

مقدمه

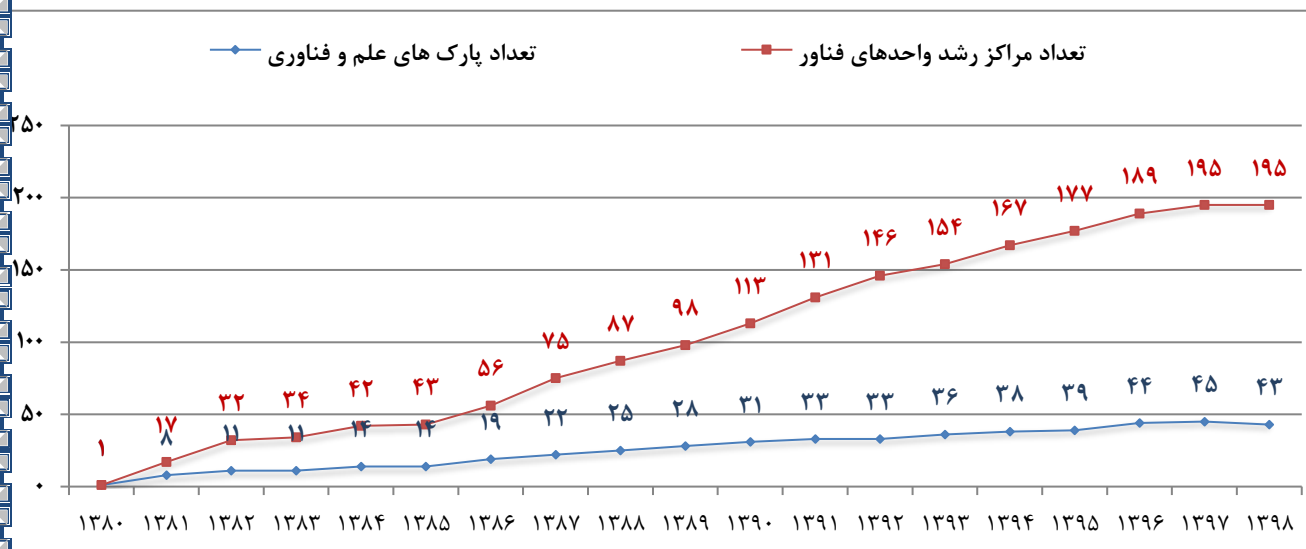
سابقه ورود سیستماتیک کشور به بحث فناوری و برنامه‌ریزی برای کامل کردن چرخه علم تا محصول و ثروت با اضافه کردن حوزه فناوری و نوآوری به سایر عناصر این چرخه، عملاً به دو دهه اخیر باز می‌گردد. این عرصه که قدمت جهانی آن نیز کمتر از نیم قرن است با شاخص‌های عملکردی خاص خود ارزیابی می‌شود. شاید مناسب‌ترین شاخص برای عملکرد کشور در این خصوص، مقایسه شاخص جهانی نوآوری در چند سال اخیر باشد. نمودار تغییرات این شاخص از سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۸ در شکل مقابل آورده شده است (<https://nema.irandoc.ac.ir>). همانطور که مشاهده می‌شود روند نزولی جایگاه جهانی ایران در این شاخص با شروع کار دولت تدبیر و امید معکوس شده و جایگاه ایران از رده ۱۲۰ در سال ۱۳۹۳ به رده ۶۱ در سال ۱۳۹۸ ارتقاء یافته است.

این ارتقاء شاخص مرهون توجه ویژه به حوزه فناوری و نوآوری در مراکز آموزش عالی و پژوهشی و فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان است. با یادآوری این نکته که فعالیت‌های فناورانه و نوآورانه محدود به پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد نمی‌شوند و دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی در درون خانواده وزارت عتف و بسیاری از مراکز دیگر در بریون این خانواده نیز به نوبه خود حجم قابل ملاحظه‌ای از این فعالیت‌ها را به خود اختصاص می‌دهند، مختصری از فعالیت‌های ۶ سال اخیر پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری که نمودی از توجه و تمرکز وزارت عتف به حوزه فناوری و نوآوری است، بشرح زیر ارائه می‌شود.

روند توسعه پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور

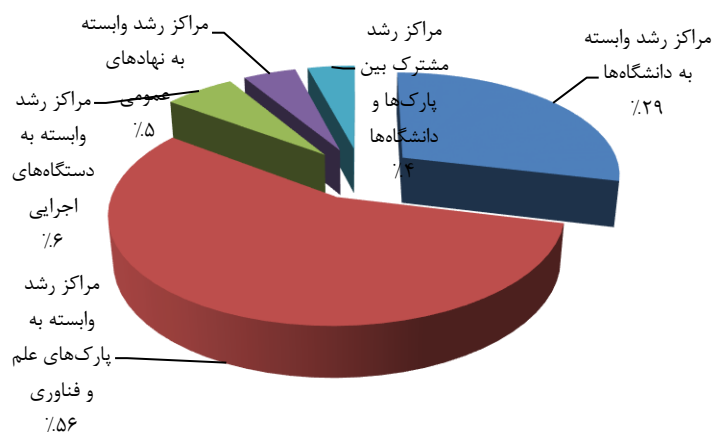
- تعداد پارک‌های علم و فناوری از ۳۶ پارک در سال ۱۳۹۳ به ۴۳ پارک در سال ۱۳۹۸^۱ افزایش یافته است.

لازم به ذکر است اولین پارک علم و فناوری خصوصی وابسته به انجمن علم و فناوری ایرانیان در سال ۱۳۹۶ تأسیس شده است.

- تعداد مراکز رشد از ۱۵۴ مرکز در سال ۱۳۹۳ به ۲۱۹۵ مرکز در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

تعداد و درصد مراکز رشد بر اساس وابستگی سازمانی به صورت زیر نشان داده شده است:

وضعیت مراکز رشد واحدهای فناور	تعداد
مراکز رشد وابسته به دانشگاه‌ها	۵۵
مراکز رشد وابسته به پارک‌های علم و فناوری	۱۱۰
مراکز رشد وابسته به دستگاه‌های اجرایی	۱۳
مراکز رشد وابسته به نهادهای عمومی	۹
مراکز رشد مشترک فی‌مابین پارک‌های علم و فناوری و دانشگاه‌ها	۸

^۱ لازم به توضیح است که در آمار ارائه شده برای پارک‌های علم و فناوری در سال ۱۳۹۷، شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و دو پارک شیخ بهایی در اصفهان و غیاث‌الدین جمشید کاشانی در کاشان) وابسته به آن، با توجه به ماهیت شهرک در مجموع یک واحد محسوب شده‌اند.

^۲ آمار مراکز رشد واحدهای فناور در سال ۱۳۹۸ با احتساب لغویات و از دستور کار خارج شدن مراکز رشد واحدهای فناور وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی است. درخواست تأسیس مراکز رشد واحدهای فناور توسط پارک‌های علم و فناوری، دانشگاه‌ها، سازمان‌های اجرایی، نهادها و مشترک بین پارک‌ها و دانشگاه‌ها صورت می‌پذیرد.

فعالیت تعداد مراکز رشد در دو زمینه عمومی و تخصصی و درصد آن در جدول زیر ارائه شده است:

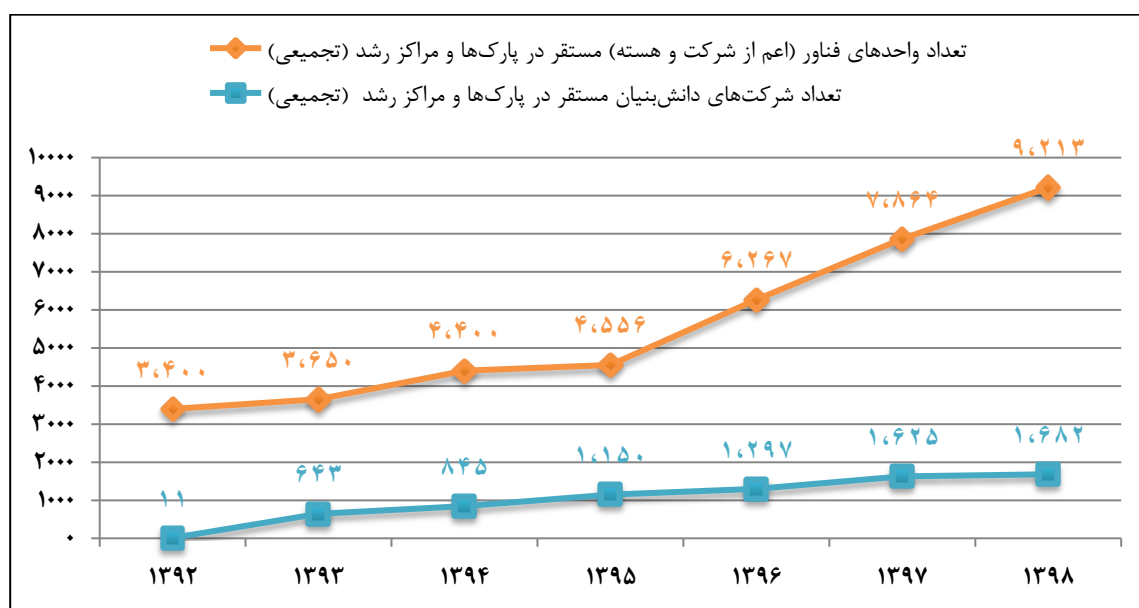
وضعیت مراکز رشد واحدهای فناور	تعداد	درصد
عمومی	۱۴۵	۷۴
تخصصی	۵۰	۲۶

- به منظور بسط و توسعه مراکز فناوری، وزارت عتف با دستگاه‌ها و نهادهای اجرایی کشور مانند وزارت جهاد کشاورزی، مجموعه دانشگاه‌های آزاد اسلامی، دانشگاه‌های علمی کاربردی و فنی حرفه‌ای تفاهم‌نامه‌هایی امضا کرده است.

واحدهای فناور و دانش‌بنیان مستقر در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور

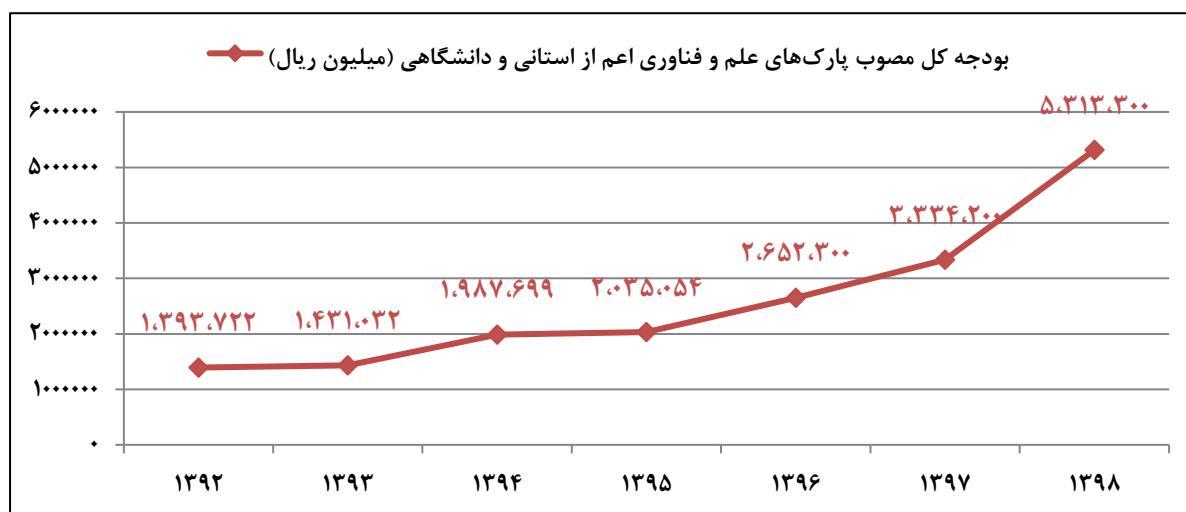
- تعداد واحدهای فناور مستقر در این مراکز از ۳۴۰۰ واحد در سال ۱۳۹۲ به حدود ۹۲۱۳ واحد در پایان سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است.

- تا پایان سال ۱۳۹۸ تعداد ۱۶۸۲ شرکت مستقر در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور، موفق به دریافت تأییدیه دانش‌بنیان از کارگروه ارزیابی مربوطه شده‌اند. این در حالی است که تعداد این شرکت‌ها در سال ۱۳۹۲ در کشور فقط ۱۱ مورد بوده است.

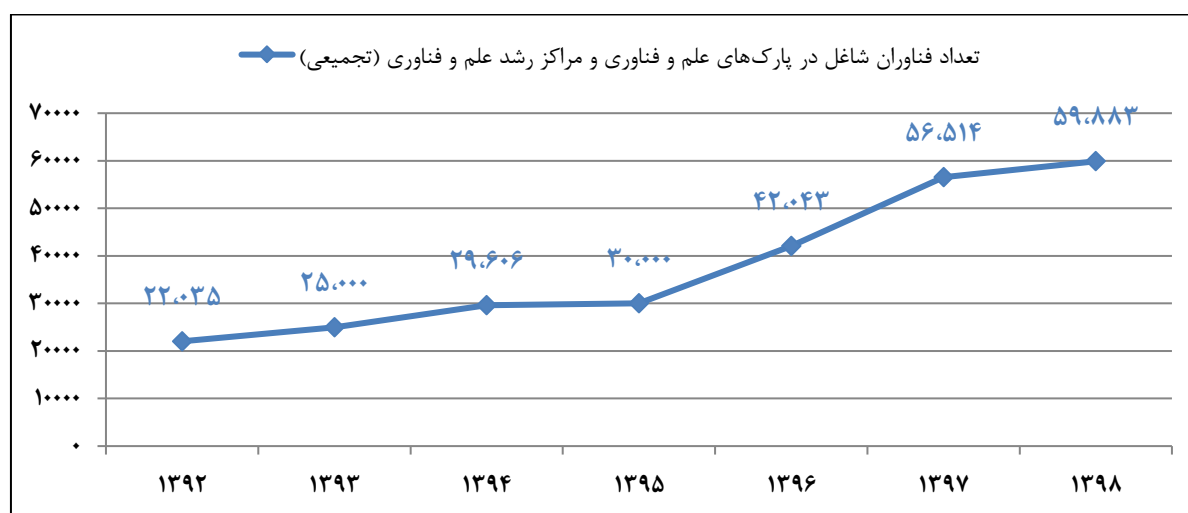
بودجه و اعتبارات

- بودجه مصوب شده پارک‌ها در سال ۱۳۹۲ معادل ۱۳۹ میلیارد تومان بوده است. که با افزایش ظرف مدت ۶ سال به ۵۳۱ میلیارد تومان رسیده است. شایان ذکر است رشد ۱۰۰ درصدی کل بودجه تخصیص یافته به پارک‌های علم و فناوری از ابتدای دولت دوازدهم، نشان از توجه خاص دولت به مقوله فناوری دارد.

اشتغال‌زایی واحدهای فناور

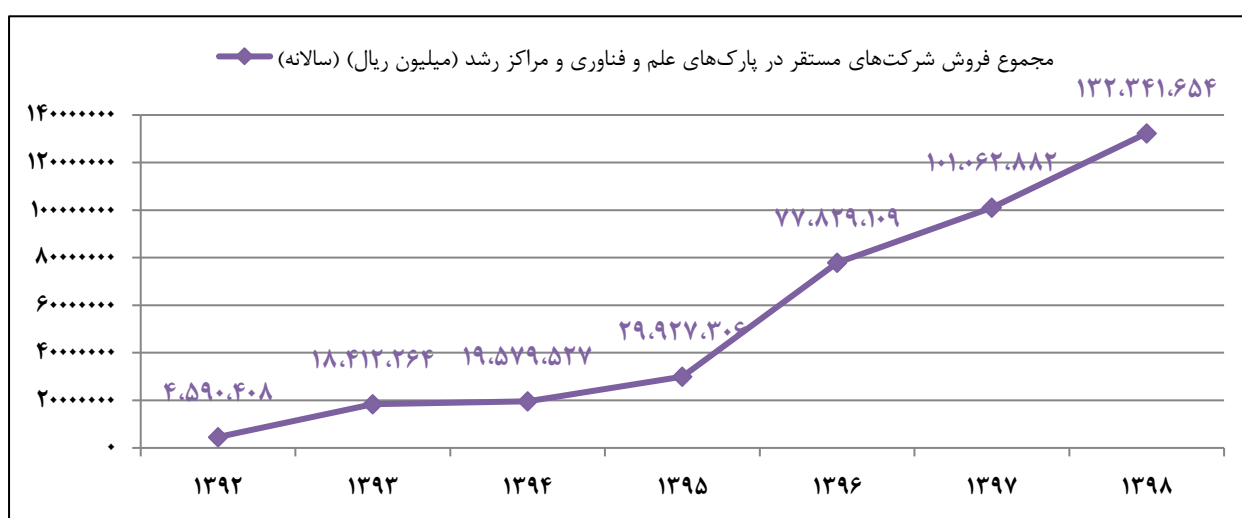
- تعداد فناوران شاغل در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور از ۲۲ هزار نفر در سال ۱۳۹۱ به بیش از ۵۹ هزار نفر در سال ۱۳۹۷ رسیده است که قریب به ۸۰ درصد آن را دارندگان مدرک کارشناسی به بالا و ۲۷ درصد آن را دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد و دکترا تشکیل می‌دهند.

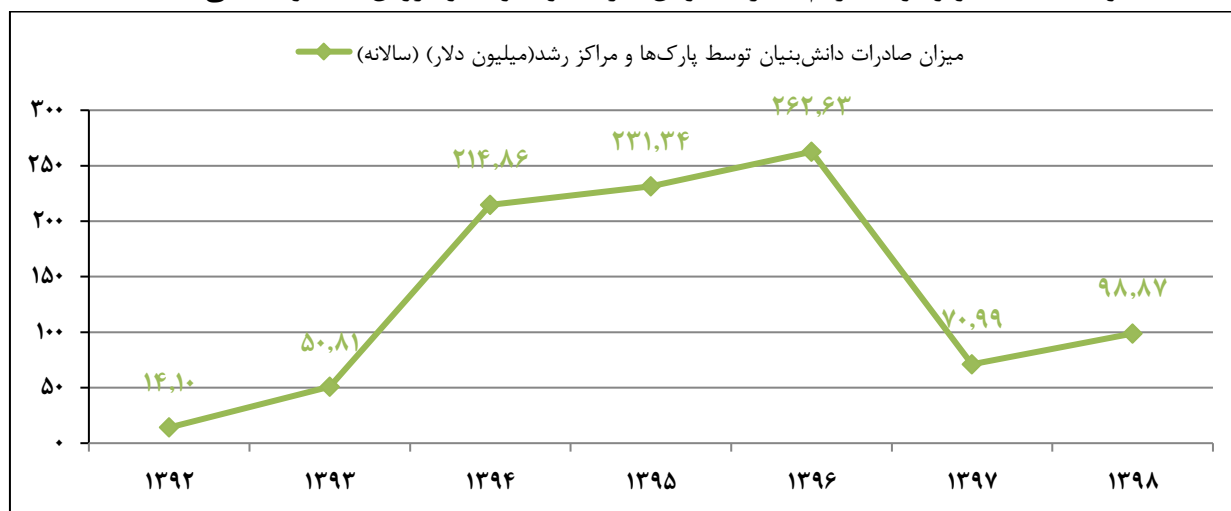
- به منظور ارتقاء فعالیت نیروهای انسانی شاغل در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد اعم از نیروی انسانی شرکت‌ها و واحدهای فناور مستقر یا نیروهای انسانی ستادی، وزارت عتف اهتمام به برگزاری منظم دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی و توانمندسازی ملی و بین‌المللی کرده است.

فروش و صادرات

- فروش شرکت‌ها و واحدهای فناور مستقر در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور در سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۱۳ هزار میلیارد تومان بوده است.

- در سال ۱۳۹۸ تعداد ۱۰۲۹ فناوری، خدمت و محصول تولیدی در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور به مبلغ بیش از ۹۸ میلیون دلار به کشورهای دیگر صادر شده‌اند. لازم به توضیح است نزول میزان صادرات از سال ۹۶ به ۹۷ به دلیل خروج شرکت‌های بالغ از پارک‌های علم و فناوری، شرایط نامطلوب اقتصادی و وجود تحریم‌ها در خصوص خرید مواد اولیه و فروش محصولات می‌باشد.

خلاصه دستاوردهای پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور

درصد رشد در نسبت ۹۷ به ۹۶	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	شاخص	
								سال	
%۷۰,۰	۱۳۲,۳۴۱	۱۰۱,۰۶۲	۷۷,۸۲۹	۲۹,۹۲۷	۱۹,۵۷۹	۱۸,۴۱۲	۴,۵۹۰	مجموع فروش شرکت‌های مستقر در پارک‌ها و مراکز رشد (میلیارد ریال)	
%۴۷,۰	۹۲۱۳	۷۸۶۴	۶۲۶۷	۴۵۵۶	۴۴۰۰	۳۶۵۰	۳۴۰۰	تعداد واحدهای فناور مستقر در پارک‌ها و مراکز رشد (تجمیعی)	
%۴۲,۴	۵۹,۸۸۳	۵۶,۵۱۴	۴۲,۰۴۳	۳۰,۰۰۰	۲۹,۶۰۶	۲۵,۰۰۰	۲۲,۰۳۵	تعداد فناوران شاغل در پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری (تجمیعی - نفر)	
%۲۹,۷	۱۶۸۲	۱۶۲۵	۱۲۹۷	۱۱۵۰	۸۴۵	۶۴۳	۱۱	تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در پارک‌ها و مراکز رشد (تجمیعی)	
%۲۰۰,۹	۸۶۹۱	۷۶۲۳	۲۸۸۸	۱۲۵۹	۱۰۴۰	۹۷۵	۷۷۳	تعداد ایده‌های تبدیل‌شده به محصول تجاری‌شده (سالانه)	
%۱۷۴,۴	۱۰۲۹	۵۸۷	۳۷۵	۲۳۴	۱۷۰	۱۴۱	۸۰	تعداد فناوری، خدمات و محصولات صادرشده پارک‌ها و مراکز رشد (سالانه)	
-%۶۲,۴	۹۸,۸۷	۷۰,۹۹۲	۲۶۲,۶۲۵	۲۳۱,۳۴۱	۲۱۴,۸۶	۵۰,۸۱	۱۴,۱	میزان صادرات دانش‌بنیان توسط پارک‌ها و مراکز رشد (سالانه - میلیون دلار)	
%۳,۷	۳۹۱	۱۹۳	۳۷۷	۱۳۳	۱۰۴	۷۸	۶۲	تعداد علائم تجاری ثبت‌شده توسط پارک‌ها و مراکز رشد (سالانه)	
%۱۰۰,۳	۵,۳۱۳	۳,۳۳۴	۲,۶۵۲	۲,۰۳۵	۱,۹۸۷	۱,۴۳۱	۱,۳۹۳	بودجه کل مصوب پارک‌های علم و فناوری (سالانه - میلیارد ریال)	

تحلیل عملکردی پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناور از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۷

با نگاهی به آمارهای فوق، دیده می‌شود که در قبال ۱۸۱۴ میلیارد تومان بودجه اختصاص یافته به پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد از سال ۱۳۹۲ لغایت ۱۳۹۸، شرکت‌ها و واحدهای فناور مستقر در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد توانسته‌اند ۹۴۳ میلیون دلار صادرات، ۳۸ هزار میلیارد تومان فروش محصول/خدمت و نزدیک به ۳۷ هزار شغل برای دانش‌آموختگان دانشگاهی ایجاد کنند. اعداد فوق نشان می‌دهد سرانه تقریبی ایجاد یک شغل تمام وقت در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد در حدود ۴۹ میلیون تومان است. این در حالی است که بر اساس صحبت‌های وزیرای محترم رفاه، کار و امور اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت بابت ایجاد هر شغل برای یک دانش‌آموخته دانشگاهی باید معادل ۳۰۰ میلیون تومان هزینه شود. این آمار ارقام ضمن بیان توجه وزارت عتف به حوزه نوآوری و فناوری، اهمیت و نقش مراکز فناوری در توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در کشور را نشان می‌دهند.

این کارکرد سبب شده است پارک‌های علم و فناوری ایران جایگاه شاخصی در دنیا و کشورهای منطقه داشته باشند. جایگاه پارک‌های علم و فناوری ایران در بین کشورها، خصوصاً کشورهای منطقه و ارتقاء این جایگاه را می‌توان از حضور مستمر نماینده ایران در هیات مدیره انجمن بین‌المللی پارک‌های علم و فناوری و مناطق نوآوری و برگزاری سی و پنجمین کنفرانس جهانی پارک‌های علم و فناوری و مناطق نوآوری در سال ۱۳۹۷ در اصفهان به میزبانی شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان برای اولین بار در تاریخ دو دهه فعالیت پارک‌های علم و فناوری کشور، دریافت.

با تاکید بر این نکته که دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و مراکز فناوری خود را متعهد به رفع نیاز کشور از طریق ارائه خدمات نوین و تولید محصولات فناورانه می‌دانند و تلاش می‌کنند تا مشکلات فعلی جامعه از جمله اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی، مسایل مربوط به محیط زیست، آب، امنیت غذایی، بهداشت و مانند آن‌ها را مد نظر قرار دهند، یقین داریم افزایش اعتبارات بودجه و گسترش زیرساخت‌ها و تصویب قوانین و ضوابط حمایتی مورد نیاز شرکت‌های فناور و دانش‌بنیان و ایجاد بسترهای لازم برای توسعه بازار فروش محصولات و خدمات شرکت‌ها و واحدهای فناور، آمار و ارقام مورد اشاره جهش چشمگیری خواهند داشت. امید است با حمایت‌های بیشتر از مراکز فناوری بتوان تا پایان سال ۱۴۰۰ به ایجاد زمینه اشتغال جدید ۶۰ هزار دانش‌آموخته دانشگاهی در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد و دو برابر شدن سهم اقتصاد دانش‌بنیان از اقتصاد عمومی، کمک کرد.

دستاوردهای شاخص در سال ۱۳۹۷

- بازنگری و تصویب آئین‌نامه و اساسنامه پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد به منظور تفویض اختیار بیشتر به مراکز علمی و فناوری
- افزایش حدود ۷۰ درصدی بودجه پارک‌های علم و فناوری در سال ۱۳۹۸ و اختصاص ردیف اختصاصی در قانون بودجه به ۳ پارک علم و فناوری فاقد ردیف
- پیش‌بینی کمیسیون دائمی مستقل برای هر پارک علم و فناوری به منظور مشارکت بیشتر مدیران منطقه ای در راهبری پارک‌های علم و فناوری
- راه‌اندازی مدل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در پارک‌های علم و فناوری
- تدوین و اجرایی‌سازی دستورالعمل تخصیص یارانه تجاری‌سازی فناوری در نمایشگاه هفته پژوهش مجموعاً به مبلغ ۵۰ میلیارد ریال برای زمینه‌سازی عقد بیش از ۲۰۰۰ میلیارد ریال قرارداد در نمایشگاه
- راه‌اندازی پارک فناوری ارتباطات و اطلاعات به عنوان اولین پارک علم و فناوری وابسته سایر وزارتخانه‌ها و پارک علم و فناوری ایرانیان به عنوان اولین پارک علم و فناوری وابسته به بخش خصوصی
- حل مشکل زیر ساختی و اراضی تعدادی از پارک‌های علم و فناوری در مراکز استان‌ها
- ارتقاء سطح تعاملات با صندوق نوآوری و شکوفایی و پیش‌بینی بسته‌های حمایتی ویژه صندوق از صندوق های پژوهش و فناوری
- برگزاری سی و پنجمین کنفرانس جهانی پارک‌های علم و فناوری در سال ۲۰۱۸ (IASP 2018) به میزبانی اصفهان

برنامه‌های سال ۱۳۹۸

- اجرای برنامه گرت فناوری برای حمایت از فعالیتهای تجاری‌سازی فناوری مراکز دانشگاهی و تحقیقاتی
- اجرایی نمودن رویدادهای حل مساله در زمینه‌های آب، ماشین آلات، تجهیزات پزشکی و بهبود صادرات
- تدوین آیین‌نامه استخراج هزینه تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان
- تدوین و شروع اجرای برنامه جامع مالکیت فکری
- ارتقاء سطح تعاملات با صندوق نوآوری و شکوفایی و پیش‌بینی بسته‌های حمایتی ویژه صندوق از پارک های علم و فناوری و شرکت‌های مستقر در آنها
- افزایش سطح تعاملات پارک‌های علم و فناوری با دانشگاه‌های منطقه و ارتقاء زیست بوم کارآفرینی و نوآوری منطقه‌ای
- تدوین کتاب گزارش دستاوردهای مهم و شاخص پارک‌های علم و فناوری در حوزه تجاری‌سازی و کسب و کارهای فناورانه و برنامه‌ریزی برای بروزرسانی سالانه آن